

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Oponentský posudek na disertační práci

„ Právni garance nezávislého výkonu mandátu člena parlamentu“

Mgr. Eva Částková

Studijní program :Teoretické právní vědy

2012

Disertační práce Mgr. Evy Částkové na téma „Právni garance nezávislého výkonu mandátu člena parlamentu“ je poměrně rozsáhlá studie (vlastní text 180 str.), jež se člení do čtyř hlavních oddílů a ty pak dále na body a podbody. Následuje hutný závěr, který shrnuje hlavní myšlenky autorky, a po něm je to abstrakt, seznam pramenů, literatury a seznam klíčových slov. Na konci jsou připojeny dvě přílohy, jež obsahují charakteristiky pozměňovacích návrhů k čl. 27 Ústavy předložených v letech 1992-2012 (příloha č. 1) a přehled rozhodnutí PS a Senátu o vyslovení souhlasu s trestním stíháním poslanců a senátorů v letech 1993-2012 (příloha č. 2).

Disertace se zabývá v odd-I. parlamentní imunitou a problémy, jež s tímto ústavním institutem souvisí. Jde zejména o indemnitu a o trestně právní imunitu. K tomuto oddílu, v němž je těžiště celé disertační práce, je vhodně připojen exkurs o imunitě parlamentních prostor. V druhém oddílu autorka zkoumá neslučitelnost funkcí s funkcí člena parlamentu. Ve třetím rozebírá právní úpravu střetu osobního zájmu člena parlamentu se zájmem veřejným. Ve čtvrtém oddílu se věnuje materiálnímu zabezpečení člena parlamentu. V rámci výkladu těchto otázek autorka vhodně srovnává českou ústavní a právní úpravu těchto problémů s analogickou úpravou imunity poslanců Evropského parlamentu, případně i některých zemí EU. Přitom vždy vysvětluje problémy a nedostatky i ev.mezery platné ústavní a právní úpravy i reálné a možné problémy vznikající při praktické aplikaci přílušných ustanovení.

Je nespornou předností disertační práce Mgr. Evy Částkové, že celou tuto ústavní a právní problematiku rozebírá důkladně se znalostí teoretických i praktických problémů, jež se v dosavadní historii ČR v této oblasti projevíly a staly se předmětem různých sporů v praxi státních orgánů i v odborné literatuře. Nespornou předností práce rovněž je, na což jsem již výše poukázal, že autorka vhodně uvádí srovnatelné poznatky a zkušenosti z praxe Evropského parlamentu i některých dalších zemí EU, protože jde o jevy, které nejsou žádnou českou specifikou, ale vyskytují se v té či oné podobě v praktickém chodu evropského parlamentarismu.

To všechno jsou nesporné kvality práce, jež jako oponent musím ocenit. Ještě tu chci poukázat na jednu, podle mého názoru, důležitou skutečnost. Imunita poslance a garance nezávislosti výkonu jeho mandátu patří k atributům evropského parlamentarismu. Je však jevem, který je proměnlivý v čase a jeho praktické uplatnění závisí na celkové parlamentní kultuře a chování reálných parlamentních aktérů. Je to také jev, který je předmětem živého zájmu médií a i různých mediálních kampaní. Jak ukazují i v práci uvedená srovnání, když nechám stranou těžko obhajitelnou trestně právní imunitu i po skončení mandátu..., jsou možné různé úpravy a absolutní měřítko či hodnocení nejsou na místě. Ta či ona řešení nebo argumenty mají povětšinou relativní platnost. To se vztahuje jak na problematiku parlamentní imunity, tak i na neslučitelnost funkcí s funkcí člena parlamentu i na právní úpravu střetu osobního zájmu člena parlamentu se zájmem veřejným. Autorka se např. vyslovuje pro rozšíření indemnity i na sféru občansko právní. Tento názor lze jistě hájit. Otázka je, je-li to však opravdu potřebné. Za celou dosavadní historii ČR nevím o jediném případě, kdy by vůči nějakému členovi parlamentu ČR byla vznesena občanskoprávní žaloba.

Uvedené konstatování o relativní platnosti určitých argumentů i řešení platí zvláště pro sféru materiálního zabezpečení členů parlamentu. Připomínám, že to bylo předmětem sporů i již od první nové úpravy po volbách do FS v červnu 1990 a je tomu tak i do současnosti. Pro zajímavost uvádím, že v současné době je to tématem politické diskuse ve Francii po zvolení nového prezidenta. Konkrétní úprava těchto práv a nároků členů parlamentu je vždy věcí různých politických kalkulů a střetů i mediálních tlaků apod. To se projevilo výrazně po volbách v roce 2010 v řadě populistických návrhů a požadavků Věcí veřejných. V praxi se např. zrušilo právo poslanců a senátorů na bezplatné používání prostředků hromadné dopravy. Přitom toto právo, jež má sloužit k lepšímu výkonu mandátu, běžně znají ústavní a právní režimy řady evropských parlamentů. Obdobně došlo i k tomu, že jsou zdaňovány náhrady členů parlamentu, ačkoli z povahy věci by to tak býti nemělo a také v jiných zemích se tak neděje. V této části upozorňuji na věcnou nepřesnost. Asistenti poslanců a senátorů nejsou v pracovněprávním poměru ke Kanceláři PS či Senátu, ale jde o právní poměr sui generis.

Autorka na konci své práce zařazuje dvě přílohy, které jsem již zmínil v úvodu svého posudku. Osobně mi však tyto přílohy nestačí. Průběh předkládání příslušných legislativních návrhů a jednání o nich tvoří podstatnou složku problematiky, kterou autorka zpracovává. Jakkoli mohu chápat, že se jí nechce vstupovat do stranicko-politických půtek a sporů, jež se na parlamentní půdě vedly a vedou, přece jen nemůže opomíjet, že to jsou hlavní aktéři udržování stávajícího stavu, který v některých ohledech autorka kritizuje, tak i navrhovaných a prosazovaných změn. Toto parlamentní zázemí včetně základní charakteristiky účastníků těchto jednání o tu nebo onu změnu nebo proti ní (jaké byly pozice jednotlivých poslaneckých klubů a jejich členů) v práci chybí. Vztahuje se to i na rozbor rozhodování o vydání poslanců a senátorů. Poslední záležitosti, jež spadají do období, kdy již autorka měla práci v podstatě hotovou, nebo těsně po jejím odevzdání (kauzy poslanců D.R. a V.P.), dávají teoretickým sporům o různé problémy v práci pojednávané jejich reálný, často velmi kontroverzní rozměr a význam. Tak se objevila i otázka imunity parlamentních prostor, jež se najednou stala spornou.

Autorka se v závěru vyslovuje k platné ústavní a právní úpravě garancí nezávislého výkonu mandátu člena parlamentu. Celkově ji považuje za dostatečnou co do škály právních instrumentů, které zakotvuje, nicméně, jak dovozuje „neplní zcela svůj účel, když svým rozsahem neodpovídá potřebám,

které zabezpečení nezávislého výkonu mandátu vyžaduje“. Kritická stanoviska autorka vždy odůvodňuje a i když mám někdy sám jiný názor, uznávám, že na své závěry a doporučení má právo.

Autorka by měla práci ještě po jazykové stránce přehlédnout, aby se v ní nevyskytovaly obraty typu „orgány měli“ a aby příležitostně užitá přechodníky měly správný tvar.

Závěr:

Předložená disertační práce Mgr. Evy Částkové odpovídá požadavkům kladeným příslušnými předpisy na práci tohoto druhu a proto ji doporučuji k obhajobě a v případě jejího úspěšného průběhu navrhuji, aby byl autorce udělen titul PhD.

V Praze dne 8.8.2012

Prof. JUDr. Zdeněk Jičínský, DrSc.